

DR. FRANT. XAV. NOVÁK

V MÁJI ŽIVOTA

V MÁJI ŽIVOTA

DR FRANTIŠEK XAVER. NOVÁK:

V MÁJI ŽIVOTA

DRUHÉ

VYDÁNÍ

1933

NÁKLADEM JEDNOTY KATOL. DUCHOVENSTVA

ARCIDIECĚSE OLOMOUCKÉ

NA VYSOKÉM UČENÍ VÍDEŇSKÉM

konala se přednáška o nebezpečí pohlavních výstředností. Když skončila a posluchači se rozešli, obrátil se přednášející důvěrně na jednoho z pozvaných hostů.

„Nuže, jak jste spokojen s mými vývody?“

„Vaše přednáška, pane profesore, týkala se skoro výhradně — pohlavních nemocí... O velkých, životně rozhodujících ideálech, které s problémy pohlavními tak těsně souvisí, a které na nejušlechtlejší mladá srdce působí nejúčinněji, neřekl jste této akademické mládeži nic, zhola nic — . A pak, pane profesore, odpusťte, že to i dopovím. Zdá se mi, že jste nebyl dosti upřímný. Kde běží o kvádry, na nichž staví život, mluvil jste, jako by šlo o pouhé kaménky, jimiž se vyrážíme a bavíme...“

„Milý příteli, soudíte nespravedlivě. Nemohu přece k těmto mladým lidem býti příliš přísný. Tím bych je odstrašil.“

„Měl jste k nim býti především pravdivý. — Nejsou již dětmi. A když znají celý dosah svých skutků, a přece se dají strhnouti na cesty špatné, sami jednou za to zodpoví...“

„Ostatně, nemýlím-li se, náležela důvěra od jakživa k základním pravidlům výchovy mládeže — i mládeže akademické.“

Nechci v této až příliš kratičké stati opřevovat chyby, jichž dopustil se onen profesor. Chci mluvit upřimně a z přesvědčení, jsa si tím jist, že právě tak získám srdce nejlepších a nejušlechtilějších ze svých čtenářů. Chci pak krátce se zmíniti, které jsou

I. *principy,*

II. *boje a*

III. *zbraně*

v těchto nejrozhodnějších problémech mladého studenta.

+

I. PRINCIPY

1. POHLAVNI PUD.

Pohlavní pud jest zákon uložený jednotlivci ve prospěch trvání a zachování lidstva.

Jest zákon zavazující přímo a popředně *lidstvo*, které s ním stojí a padá.

Jest, na rozdíl od zvířete, zákon sice základně fyzický, ale v posledních a nejvyšších rozhodných cílech i *mravní*, jako všechno, co podstatně odnáší se k organismu všelidskému.

+

Pud pohlavní jest zákon daný především lidstvu a pro lidstvo.

Odtud se vysvětluje, že čím více při poznávání i provádění tohoto zákona opouštějí se hlediska všelidská, společenská, aby ustoupila zájmům skoro výhradně jen osobním, tím dále ocitá se doba, společnost od správného řešení otázek pohlavních. Ale právě naše doba jest dobou atomisace, protichůdné organismu všelidskému.

Odtud bezohlednost přírody, s kterou na jednotlivci vymáhá splnění tohoto zákona, a která předpokládá nejvyšší bdělost a energii jednotlivce, nemá-li se jím nadobro vyčerpati a vysílit.

Odtud přemrštěnost těch, kteří ve věcech pohlavních šmahem každému jednotlivci přisuzují stejnou míru povinností, bojů, požitků a utrpení. Kdežto vpravdě lidstvo jest organismus, a i daň pohlavní se platí různě, právě podle úkolu a postavení organického v celku. Jako na

příklad i v těle všechny údy žijí z krve, ale ne všechny jsou srdcem, plicemi, žilami, cévami...

Odtud tak nesnadno zjistiti zhoubné následky pře-stupků proti tomuto zákonu: viděl jsem vinnou révu, ana byla na celé vinici nejbohatěji obsypána hrozny, a přece mi tvrdil znalec vinař, že je uvnitř smrtelně chorá a propadlá jistě zhoubě.

Odtud závazek společnosti bdíti nad mravností veřejnou. Co jest pro jedince zákon sebezachování, jest pro společnost lidskou zákon pohlavní. Národ, stát, který trpí veřejnou nemravnost, který nemravnými hesly, i kdyby přicházely z vysokých míst, rozešťval k bezuzdnosti otázky pohlavní, kope sám sobě hrob.

Pud pohlavní jest pak rovněž řečeno, zákon základně fysický, ale přece v posledních koncích, jako všecko, co se dotýká člověka, *mravní*.

Tělo tudíž má v otázkách těch slovo první, ale běda, kde má i slovo poslední. Vždycky, kde v těch otázkách zachována jest výše lidská, byly tělesné rozkoše pohlavní jen *průchodem* k statkům vyšším, mravním.

Odtud bludným nazvati jednání těch, kteří pohlaví dělí od *lásky a lásku od povinnosti*.

Kteří hlásají právo na mateřství i tam, kde není možná *výchova* dítky, poněvadž není možná *řádná rodina*.

Kteří zákony pohlavní vůbec odvozují od úkonů čistě tělesných, ano od *samých zvířat* — —.

+

Ačkoliv především lidstvu slouží, dotýká se pud pohlavní přece nesmírně a rozhodně též *jednotlivce*.

Přichází na srdce jako jaro — plný květů, vůně, zpěvu, překypující radosti. Kdo by věčně chtěl žít v opuštěnosti pochmurné zimy? Kdo by neotevřel dokořán brány vítěznému máji?

Přichází jako učitel velkých věcí — pod jeho vedením vstupuje člověk do říše statků všelidských, okem jiskřícím, srdcem žíznivým odkrývá netušené před tím poklady krásy, lásky, života pro vlast — lidstvo...

Přichází jako jedině nezištný, jedině oprávněný vůdce mladých let, před nímž všichni ostatní aby umlkli, ano jako nepřátelé se schovali — —.

+

Ale pouze ve špatně psaných románech, leda v hlavách nezkušených snílků a hysterických žen jest pohlaví *jen rozkoší, jen zábavou, jen ukrácením chvíle, jen kořením a vůní a rájem života — bez povinností, bez mravních obětí, bez jakýchkoliv závazků a následků vyšších.*

Vpravdě stojí pohlaví v centru všech přirozených mravních otázek každého jednotlivce. Vpravdě tu neběží o kaménky, jimiž v mládí krátíme si dlouhou chvíli, ale o žulové kvádry, na nichž stojí naše osobní charakternost a čestnost, naše zdatnost k velikým úlohám životním, naše vyšší duševní zdraví a tím i naše vpravdě lidské vyšší štěstí.

Odervati pohlaví od mravnosti, od vyšší síly, od po-

vinnosti a od přemáhání sebe, jest proměnití *pohlavní jaro v pohlavní mráz*, ničící a pálicí, co v mladé duši jest nejujtějšího a pro život nejslibnějšího.

Opakují: *kvádr jest, ne kamének; kdo na tom kvádru nestaví, bude jím rozdrčen.*

+

Jako mohutný veletok, valící vzedmuté vlny své lidstvem, jest pud pohlavní. Jest jako posvátný oheň, který s nebe na zemi donesl Prometheus. Tím veletokem napájí se lidstvo, aby vůbec žilo, tím ohněm svítí sobě na cestách za cíli svými nejvyššími. Těmi i jednotlivec nejkratší a nejobyčejnější branou vchází do čarokrásné říše vyšší lásky lidské i oběti úzce s ní spojené, do říše štěstí, které jen tam lze nalézt, kde právě kvete obět a láska.

Ale ode kdy směly *děti* beztrestně se koupati ve veletoku a malincí pohrávati si s ohněm?

Ode kdy zůstává se oheň po domech a snad *na střechách* nestřežený i neuzavřený? Ode kdy se dovoluje mohutným vlnám světového veletoku hnáti se ulicemi městy *bez hrází* a mezí? —

Zavíráme přece oheň, který má nám *sloužiti*, a nikoliv nás *ničiti*, do kamen i železných pecí. Staráme se o to, aby řeka, která má zprostředkovati kulturu, a ne ji zbahněti, zůstala v mohutných, pevných hrázích — —.

Čím mohutnější síla, tím větší požehnání, *je-li ovládana*, tím větší zkáza, *je-li nevázána*.

Buď silný, ano nejsilnější, volá-li tě mladost, život na všelidské zápasné místo problémů pohlavních.

2. LÁSKA.

Obyčejně zaměňuje se láska a pud pohlavní. Jako by pud pohlavní byl láskou, ano, jako by vůbec nebylo lásky bez pudu pohlavního. Největší část moderní, t. zv. krásné literatury, jest založena na tomto osudném bludu.

+

Láska jest *život duše*. Tajuplná jako život. Vítězná jako život. Bohatá jako život. Krásná jako život. Jest poesie všech poesí. Štěstí všech štěstí. Pramenem všeho velikého v nás. Největší mocí na zemi. Jest sluncem, na jehož paprscích vše roste, kvete, množí se, bez něhož všecko hyne a umírá.

Život bez lásky — zmařený život.

+

Milujeme, žijeme, rosteme duševně, když vycházíme z úzkých hranic sebevražedného egoismu do žirných, nepřehledných, nevyrovnaně krásných krajů *všelidských*. Láska jest nejčistší, ano jediný idealismus.

Milujeme, jsme na lásku bohati tou měrou, jakou dovedeme se zmocniti duší svou krajů všelidských, části větší neb menší.

Blaženější, ale ovšem i nesmírně těžší jest posvětit se cele národu, trpícím lidstvu, vědě, než žítí rodině a ženě. Má i láska své vyšší a nižší stupně.

Kolik tedy zájmů, velkých ideí všelidských, tolik způsobů a možností lásky. Láska k ženě, láska pohlavní jest jen jedním z těch způsobů, ovšem nejobyčejnějším, protože člověku nejsnadnějším, nejbližším a nejpřirozenějším.

+

Konkrétní výraz toho, co nazvali jsme „vyjítí ze sebe“, „zmocnití se krajů všelidských“, jest *obět*. Milující nežije sobě, ale žije předmětu své lásky. Všecko dává, poněvadž dává sebe; dobývá *nějak*, alespoň v ideí, předmět milovaný a v něm *nějak* svět, lidstvo...

Jest tudíž obět *duší* lásky a zkušebním kamenem její pravosti a velikosti.

Jest láska i *síla* a tvrdost, není jen slabošské cukrování, zbahnělé, povrchní milkování.

+

Pro tu její vnitřní podstatnou tvrdost, pro obět, již nutně předpokládá, málo by se našlo duší, a těch jen nejvyšší signatury, které by dospěly k lásce životní. Mnoho, přemnoho by bylo těch, kteří by životně zakrněli v hnusném ztrnutí nízkého egoismu.

Proto přidala příroda pro široké massy lidstva *pomocníka* lásce — pohlavní pud.

Láska vzniklá účinkem a podkladem pohlavního pudu nazývá se tudíž *láskou pohlavní*.

+

Láska pohlavní je *pravá* láska: směřuje v dalším svém rozvoji *k rodině a k jejím povinnostem*, na nichž stojí lidstvo nejen tělesně, nýbrž i duševně a *mravně*.

Láska pohlavní jest zároveň i *pud pohlavní*, se všemi svými čistě pudovými stránkami.

Jsou jako *duše a tělo*, na sobě závislé, vzájemně na sebe působící; tělo smyslnější, povrchnější, bezprostřednější, duše hlubší, prozíravější a vpravdě vedoucí.

Jsou jako auto, při němž pud dodává ženoucí benzin, duše však zastává místo šofera. Běda, kde na prudce rozjetém automobilu šofer ztratil vedení — —.

+

Láska jest nejvyšší květ duše, pud pohlavní nejnižší hnutí těla. Láska jest jasná jako slunce, silná jako zákon, rozumná jako pravda, ctnostná jako dobro, světlá jako štěstí.

Pud pohlavní jest slepá síla, *nedostupná* jako tůně, nevypočítatelná jako blesk, nevystižná jako náhoda. — *Spojení obou jest láska pohlavní*.

Proto má láska pohlavní vždycky do sebe cosi tajemného, cosi, co těžce se chápe zdravým rozumem, co někdy přímo zasahuje jako katastrofa.

Proto tak rád volí sobě básníci, spisovatelé dramatictí a podobní právě lásku pohlavní za předmět svého vypravování.

Ty nebuď jako oni!

Co katastrofálního a nezřídka *zhoubného* jest v lásce

pohlavní, dobře snad se hodí romanopiscům, ale špatně se vyplácí v životě. Co výbušného jest v ní a nepředvídaného, dovede snad strhnouti na okamžik, ale *nedovede stavěti pro život. V této stránce lásky nehledej její trvalé podstaty, ale poznávej ji jako něco, co přechází. Tato stránka lásky pohlavní není její síla, její cena, její krása, její požehnání a štěstí — spíše opak toho všeho. Tělo jest pouze nízké, jako všechno, co zůstává pouze tělem. V duši jest láska, a v tom, co činí duši silnou, hlubokou, širokou a mohutnou, v duši tvé, i v duši oné, s níž někdy u věrné životní lásce zamýšlíš spoutati osudy svého života.*

+

3. ŽENA.

V mládí jest sen o lásce, o štěstí, o kráse skoro pravidelně snem o — ženě.

Co jest žena?

Mladému, pohlavně ještě vroucímu muži jest žena, zvláště mladá, především *tvorem pohlavním*. To jest tvorem, který na muže působí ne tak svou cenou *objektivní*, jako vahou a silou *pudu pohlavního*.

Jako když vítězný Brennus vhodil meč svůj na váhu, na které se mu vypláceli poražení Římané. Jako hladem zmořený shledává i odpornou krmí božskou ambrosií. Jako má zachovati rovnováhu, kdo je na šikmé ploše.

Toho dbej, abys nebyl poraženým otrokem pudu pohlavního, když hledáš družku života! Aby ti v nejvážnější chvíli tvého života nezastíral oči *chorobný* pohlavní hlad. Abys v rozhodném okamžiku měl pod nohama pevnější, lidskou půdu, a ne šikmou plochu pohlavní.

Pud pohlavní jest slepý; kdo jen pohlavně zná a volí ženu, volí slepě, nahodile, sází životní štěstí své na jedinou, nejistou kartu.

Pohlaví je především *tělo*. Na mladého muže tudíž působí žena především tělesným zjevem. Varuj se žen, které na tebe strojí léčku z tělesných vnaď, jako lovec na hloupého zajíce. Čím více sám jsi tělo, *pouze* tělo, tím spíše staneš se kořistí těla, *pouze* těla, ženy snad i nehodné a hanebné.

+

Pohlaví jest i *duše*, ne o sobě, ale jak na nás z *rámce* pohlaví hledí a působí.

Tatáž duše různě se jeví v letech dětských, jinošských, mužských, stařeckých... To účinkem těla, jímž na venek vystupuje. Tak *jedna* jest duše muže a ženy, ale *jinak jeví se v těle mužském, jinak v těle ženském*. Teprve rozdíl duševními dosahuje vzájemná přitažlivost ženy a muže vrcholu své moci. Muž jest tvrdší — žena měkčí. Muž patří do dálky, žena se obrací k tomu, co je blízko. Muž jest síla, žena slabost. Muž jest hrubost, žena jemnost. Muž jest rozum, žena srdce.

V každé ženě, v každém muži jest něco těch rozdílů duševních, *ale to není ještě duše*. To jest *duševní květ pohlavní*, tím líbeznější a jímavější, čím bujněji rozvíjí se jeho kořen — pohlaví samo. To jest jen *rámec* duše ženské neb mužské, mající jistotně svou cenu, ale nerozhodující definitivně, životně.

Chceš-li jednati moudře, dívej se na obraz, ne na rámec.

A obraz je duše.

+

Opětuji otázku: *co jest žena?*

Jest především *člověk*. Tvor sestávající z těla i z *duše*.

Jakožto tvor pohlavní jest žena slabší muže. Jakožto tvor duší obdařenému náleží jí rovněž s mužem plná a nezkrácená koruna lidské důstojnosti, lidského práva, lidské úcty a vyššího lidského zápolení.

Galanterie muže pohlavně silnějšího k ženě pohlav-

ně slabší, již měří se vyšší ušlechtilost a vzdělání zvláště let jinošských, *neobmezuje se jen ženským květem pohlavním*. Ale jest tak široká, jako sama lidská důstojnost ženy i věkem zestárlé a společensky snad nízko postavené.

+

Člověk jest žena.

Jest v tom cosi z dávného otrokářství mužova, snižuje-li ji na *pouhého tvora pohlavního*. Stojí blíže než muž úkolům pohlavním v lidstvu, ale mimo tyto úkoly má také svůj nezkrácený podíl na všech lidských úlohách, odměnách, na posledních lidských cílech a metách.

Jest v tom ohromné bezpráví vůči ženě, ale i sebevražedné a k tomu slabošské počínání vůči sobě, *stano- ví-li muž jiný mravní kodex sobě a jiný ženě*.

Jen kdo na plné výši lidské řeší základní onen problém muže a ženy, řeší jej trvale a správně.

+

V tom světle uč se patřiti na propastný zjev *ženské prostituce*.

Kdybys cestou potkal opilce a zneužívaje nehodného jeho stavu, pohnul jej ku spáchání vraždy neb jiného zločinu — *sám bys byl zločincem*. A kdyby v nepřičetnosti své nabízel ti zlaté hodinky a ty je přijal, byl bys *zlodějem* a nic by ti neprospěla výmluva, že ti je dobrovolně „daroval“. Když pak žena, *člověk*, vášní, chu-

dobou, nízkou výchovou nepřičetná, nabízí ti čest svou a duši svou, a ty je přijmeš — *jsi špatným člověkem, a marně se vymlouváš, že „sama tomu chtěla“*. Ostatně stojí i *její čest pod nejvyšší sankcí společného zákona Božtého i lidského*; ona nemá práva ji nabízetí a ty nesmíš jí přijati.

Daleko jest vyššího, jemnějšího lidství, kdo těch pravd nechápe. Daleko vyššího lidství a daleko *schopnosti zasloužit si vyššího lidského štěstí*.

+

Jen na výši takových názorů máš řešiti konečnou otázku volby družky svého života. *Ne že bys měl stránku čistě pohlavní zanedbávati*. Pohlaví má veliký význam v lásce, a jest povinností tvou voliti tak, aby budoucí družka tvá mladostí, krásou, půvabem pohlaví svého dovedla tě upoutati a oblažiti.

Ale abys dovedl hlouběji patřiti a rozeznávati, zdali za půvabem pohlaví opravdu skrývá se též *vyšší a trvalá krása duše, osobnost* opravdu lidská. Není to snadné člověku mladému. Podarí se ti to tím snáze, čím méně jsi zvířetem a *čím více jsi člověkem*. Čím více jsi člověkem vyšší signatury i sám se sebou, i zvláště *ve svém denním obcování s ženami vůbec*.

+

Praví kdesi Nietzsche: „Muž stojící uprostřed příboje

života, uprostřed klokotu svých podniků a plánů, vidá kolem sebe přecházejí tvory tiché, čarovné, po jichž štěstí a klidu svírá se mu srdce; jsou to ženy. Skoro se mu zdá, že tam při ženách bydlí lepší část jeho bytosti, že v tichých těch místech i bouřný příboj promění se v klid smrti, i život v sen o životě. Ale! Ale! Můj ušlechtilý snílku, vždyť i na nejkrásnější plachetní lodi je tolik křiku a hluku, žel, tolik malicherného, ničemného hluku! Kouzlo a mocné působení ženy jest, abych řečí filosofů mluvil, působení do dálky, t. zv. *actio in distans*; ale k tomu třeba především, a zvláště právě u ženy, aby zachovávala se — „dálka“.

Krásná slova, ale potřebují vysvětlení, doplnění.

+

Jako světelný paprsek oku, jako hudba uchu, jako pokrm hladovému a jako láska srdci jest žena mladému muži. Jest mu vtěleným snem o štěstí, o kráse, o odpočinku, o klidu.

Jest tím vším žena opravdu?

Nent jím ve smyslu běžném a člověka vlastně nedůstojným, jako by stačilo ženu, třebaš i milovanou, jen pojeti (jako béřeme šat a jím se odíváme), abychom toto vše našli a v tom setrvali.

Jest jím ve smyslu jedině správném, že všechen vpravdě lidský rozvoj, lidské štěstí, lidský klid jest vlastně *problém mravní*, problém povinností, obětí, lásky, které k sobě náležejí jako dýchání k životu, jako hoření k ohni.

I s ženou, i v lásce každý nejdříve sám jest strůjcem svého štěstí.

I s ženou, i v lásce nepadá štěstí do klína zahálčivému, spícímu, čistě pasivnímu nebo dokonce snad i hříšnému.

I žena i láska ženy mohou být jen *spojenci* a pomocníci k snadnějšímu i ochotnějšímu konání našich *vyšších povinností v lidstvu*, a tím i k vyššímu štěstí samému.

+

„Sanctum quid“ — čímsi posvátným byla podle svědectví Tacitova žena dávné mládeži germánské, a jest snad zachovalé, ušlechtilé mládeži každé doby.

Připomínám to, abych jedním dechem odsoudil moderní, čistě pohlavní a vpravdě muže málo důstojné plazení se před ženou. Nic společného nemá zdravý cit mužský s tímto nasládlým a načichlým nízkým kultem ženského — *těla*.

Připomínám to, abych zároveň odmítl nízkost těch, kteří jen v muži vidí člověka plného a celého. *Zabíjí lidstvo*, kdo je trhá na dvě propastně různé strany.

Abych na správnou míru uvedl city, s nimiž mládež pozorovati má ženu. Ani modlou není žena, ani zvířetem. Ale jest člověkem, a k tomu v nejednom slabší muž. Proč tedy a čí jménem jest a zůstane muži hlubokému čímsi posvátným? Jménem oněch posvátných lidských institucí, jichž dokonalá žena jest zosobněním: jménem čistého štěstí rodinného, jménem svaté lásky mateřské, jménem vyšší výchovy lidské, jménem vše-lidského trvání vůbec.

4. ČISTÉ SRDCE.

Měj odvahu zachovati se pohlavně čistým. Pravda, není to snadná věc. Ale jest sketa, kdo svůj život zařizuje ne podle toho, co je krásné a vznešené, nýbrž podle toho, co je lahodné, třeba nízké. — A mravní sketa v žádném stavu a v žádném čase nebude šťasten.

+

Nejsou snadné boje čistoty, ale *nejsou ani beznadějně, ano ani vůbec tak vysilující*, jak je někteří líčí. — Ovšem, mám tu na mysli pohlavní boje *mládí*, a tudíž i boje jen *dočasné*, nad to boje *mládí zdravého* a ne všelijak z viny vlastní nebo bez viny chorobného a zhýralého.

Síla pudu pohlavního vyvěrá hlavně z *přebytku* sil tělesných. Ale v mládí jest tělo vyčerpáváno a zaneprázdněno ještě hlavně vzrůstem. Nejtěžší boje pohlavní dostávají se teprve mnohem později, k dvacátému-osmému, třicátému roku.

Nejkrásnější květ mládí jest jeho *ideálnost*. Mladost, která není ideální, není mladostí. Ale v letech mladých, kdy nemožno jest uzavřítí životní čistý svazek s osobou milovanou, co z radostí pohlavních u jinochů se naskýtlá, jest *mravní hnus a emut*: špína potřísněné, znectěné fantasmie, nízkost vše ničící sebeprzně, hnusné brlohy lupanárů... Stačí, aby ušlechtilý, třebas zbloudilý jinoch

si jen plně uvědomil cestu, po níž kráčí, a s ošklivostí se od ní odvrátí.

Nejluznější květ radostí pohlavních není rozkoš tělesná, ale ona vyšší láska, která je tak blízko příbuzná vyšší lidskosti, vyššímu vzletu vůbec. Které ušlechtilé mládí nezná oněch záchvatů lásky k vlasti, lásky k studiu a vědě, lásky a touhy po práci na dědičné roli národa, lidstva? Kdo na čistých, vroucích paprscích slunečních se vyhřívá, nezatouží po páchnoucím světle lampy petrolejové. Nebyl nikdy celým mladým mužem, kdo v nejkrásnějších letech života svého nepoznal vyššího, leč nízkou honbu za ženou, za pohlavím.

+

Dostal se mi do rukou důvěrný list důstojníka, který jako kadet nakazil se příjící. Co za osm let své nemoci prodělal hrozných bolestí tělesných, ponížení duševních, ztrát peněžitých, důtek od představených pro svou ochablost, dalo by se nazvat mučednictvím. A jeho budoucnost? Nucené zřeknutí se čistých radostí rodinných, vyšší oblažující lásky životní.

Nejen ctnost, i neřest, i peklo má své mučedníky. A jmenovitě v bojích pohlavních má peklo těch mučedníků více a strašnějších než nebe. Proč se to neřekne studující mládeži otevřeně? Proč se takorůžka vhání v neřest pohlavní, když právě nezdrženlivá mládež studující s mravní jistotou a pravidelností propadá buď nečestné,

vysilující sebeprzni, nebo životně zhoubným nemocem pohlavním?

+

Opakuji: *trebas těžké, přece nikoliv tak nesnesitelné jsou zápas o čistotu v mladých letech. Ovšem, třeba uměti tyto boje správně bojovat.*

Třeba jen *mtti pevnou vůli a jasné přesvědčení*. Neboť v těch vítězstvích nerozhoduje v první řadě tělo, ale zdravá duše, silná, sebevědomá.

Třeba *první obtže* tohoto boje statečně přetrpěti a přemoci; nad čím rekrut nevyčvičený malomyslní, to hravě a smavě překonává pozdější otužilý voják.

Třeba varovati se především *polovičatosti*. Neboť právě v tomto boji platí pravidlo: *buď všechno, nebo nic!* A ti vedou boje s oběťmi nejmenšími, kteří si v nich počínají *nejrozhodněji, nejrychleji, nejradikálněji*, kteří i myšlenkám i fantasiím svůdným tvrdě a důsledně uzavrou svou duši.

Třeba ovšem nedrážditi sebe v tom zápase, *nevýhledávat* věci, které nás rozněčují, ale *utíkat* před nimi.

+

Ale stojí opravdu za to vzít na sebe v mládí těžké jeho bojů o čistotu pohlavní?

Stojí!

Především jest v tom skoro jediný možný způsob ochrany od zhoubných následků nemorálnosti, jímž zvláš-

tě mládež akademická vydána jest na pospas. Zde zpravidla není jiné volby, leč buď čistým se zachovati, nebo propadnouti veřejné a tajné nemravnosti.

+

Dále: Vede-li se boj ten, jak u akademika jinak mysliti se nedá, uvědoměle, důsledně, na celé své mravní a ideální výši, nutí jej, abych obrazně mluvil, *mladá léta svá ztráviti v táboře*, ale v táboře ideí, pomůcek, tužení, bojů, příkladů, vítězství i kořistí *ideálních*. Stává se tím mocným spojencem oné duševní vyspělosti a neodvislosti, onoho duševního otužení a zdraví, oné ráznosti a síly vůči nižším stránkám života, jimiž právě niterně bohat a šťasten jest muž charakterní, jimiž pravým pozehnáním stává se později na místech a v úřadech veřejných.

Proč jen mezi těmi, kteří postaveni jsou za vůdce národa, tolik se nalézá mužů mravně (i čestně) zlomených, kompromisních, ne-li zchátralých?

+

Ten boj nevypovídá se, jak by někteří tvrdili, *ani ženě, ani lásce, ani rodině, ani životnímu štěstí vůbec*. Naopak vypovídá se všemu, čím hyne tisíce a tisíce nešťastných žen na těle i na duši, čím pravá láska ze zvrací na zvířecí choutky, co rozvrací moderní rodiny, co stíhá jako kletba neštěstím člověka-vzdělance naší doby. Zachovati si v mládí čistotu jest opravdu zachovati se ženě, rodině, lásce, vyššímu lidskému štěstí.

II. BOJE

POVĚDĚV, CO NEJPOTŘEBNĚJŠÍHO

o pohlavních princípech, o ostatním mohu již kratčeji se vyjádřiti.

1. Především se střež *lehkomyslných známostí*. Ale lehkomyslnými jsou nejen známosti nepoctivé, nýbrž i známosti *na léta se táhnoucí*. Když z předmluvy stane se kniha, nestojí ani tato ani ona za nic. A když host osobuje si právo domácího pána, když nohavice na rukou nosíme a již v máji klidíme úrodu do stodol, jak by to nebyl nepořádek a jak by to mohlo dobře skončiti?

Znal jsem více takových dlouholetých známostí studentských. K šťastnému manželství nevedla, pokud vím, žádná. K obaplnému znectění a znechucení všechny. — V jednom případě se z velenadaného a velesnaživého mladého muže stal postupně člověk bez zaměstnání, tulák, defraudant a kriminálník. V jednom případě skončil mladý manžel (dvě léta po dosažení medicínského doktorátu) v blázinci. Jeden skončil pokusem vraždy a sebevraždy.

+

2. Varuj se moru *sebeprzně*.

Jako rez na ocel, jako domácí houba na drahocenný nábytek, tak působí sebeprzeň na mladé tělo, na ušlechtilou duši studujícího jinocha. Kde ten hřích v mladém srdci se zahrnížil, tam trátí se a mizí silná, čestná, radostná i bujará atmosféra mládí v duši. Cosi jako jedo-

vatá ztuchlina domácí houby, cosi jako výpary sladkých jedů, jako puch hnilý nečistoty uléhá na duši, děsí ji a znepokojuje. Jako olovo klade se ten hřích na energii mladého muže, že malátně se potácí, kde by bylo potřeba plně prohlédnouti, že slabošsky a malomyslně nazpět klesá, kde by pro život měl vytrvati.

O sebeprzni vyznívá úsudek odborných lékařů dvojím směrem. Jedni takořka za nic ji nepokládají, a druzí nemají dosti černých barev, aby její hrozné následky co nejzoufaleji vylíčili. Kdo má pravdu? Se sebeprzni má se věc jako s alkoholem. Mnozí pijí alkohol, a nikdy nestali se opilci, ano, snad ani nepocítili smutných a zlých následků. — Jest proto alkohol opravdu něčím nevinným? Kdož by se odvážil tak tvrditi, patře na hrozné rány, které ten mor tisícům a tisícům jiných zasazuje nejen podle těla, ale i podle duše? Závisí na okolnostech, na době trvání, snadnější příležitosti, subjektivní náladě, aby z ctitele dobré skleničky plzeňského, mělnického, stal se majetkově i tělesně zničený opilec...

Tak jest se sebeprzni. Od mnoha let sledoval jsem v nesčetných případech následky té neřesti. Znal jsem též takové, vesměs původně *normálního zdraví a pudu pohlavního*, kteří v mladých letech smrti to zaplatili, kteří v 18., 25., 30. roce svého věku byli hotovi s celým kapitálem životního zdraví, životní síly a životního vzrůstu. A znal jsem jiné přemnohé, kterým to *na těle* neškodilo — poněvadž *včas se vzpamatovali*, poněvadž hlouběji do té neřesti nezabředli. A dodávám jen ještě toto: jako nikdo nestává se přes noc opilecem, tak ani ne

náruživým, ztraceným pollucionářem. *Ale celkem roste jedovatý strom sebeprzně rychleji do plné otravné síly, než strom alkoholismu.* To tím, že jed sebeprzně je tak hrozně sladký a mámivý, že půda, v níž roste a se rozvíjí slabé srdce jinošské, vzrůstu jeho skoro žádného neklade odporu a poněvadž má dva strašné spojence: *tajnost* a ničím nezdržovanou *snadnost* jí se oddávati. — *Sebeprzeń odkrytá jest obyčejně již i přemožená.*

+

3. Jako smrti se vyhýbej *ženě padlé a nestoudné.* Statistika pohlavních nemocí u mládeže akademické mluví o tom hroznou řečí. Studenti a — dělníci stojí v tomto směru nejniže.

Brána nemocí pohlavních nazývá se *lupanar.* Tři čtvrtiny všech nakažených uhnalo si tam své strašné nemoci.

Branou k lupanaru jest zase *alkohol.* Třeba pomocí alkoholu, nepřičetnosti s *počátku,* aby se zlomil odpor bouřícího se svědomí nad ztrátou perly nevinnosti, *později* aby se přemohl hnus z těchto *strašných mrchovišť* těla i duše. Zde by mělo státi: *Lasciate ogni speranza voi ch' entrate.*

A když již o pohlavních nemocech mluvím, nejstrašnější metla jejich jest v tom, že tu neběží pouze o těžká utrpení *osobní,* ale i o hrozná následky *kolektivní,* hubící a ničící ty, kteří *později* jsou muži nejdražší a nejbližší, ženu a dítka, rodinu, národ... Že věc málokdy

s plnou jistotou dá se odbýti *v přítomnosti*, nýbrž že zpravidla ještě po dlouhých letech hroznými stíny svými zasmušuje a podrývá *budoucnost*.

Před lety byl jsem povolán do jedné z nemocnic vídeňských k ženě, která měla před operací na život a na smrt. Znal jsem ji, než se ještě před desíti lety vdala, jako dceru vážené a zachovalé rodiny, jako kvetoucí, nevinné děvče, plné života, zdraví, smíchu... Vzkročil jsem do oddělení, přistoupil k lůžku nemocné, a našel jsem — vyhublou, ztrápenou, bídnou kostru. Vedle lůžka stálo děvčátko asi osmileté, neduživé, nedokrevné, plné různých katarů a chorob, její nejstarší dcerka. Matka plakala usedavě. „Deset let jsem vdaná, a za ten čas *ani hodiny* jsem nebyla zdravá. Děti mám, a ani jedno, aby nebylo nemocné... Och, kdybych byla jen tušila, co mne v manželství čeká — —.“ Kdyby ubohá byla věděla, co mi odjinud bezpečně bylo známo, že vlastní její muž, kterého dosud nevědomky milovala, jí i dětem jejím hrozný připravil osud — —. Byla by jej snad proklela.

+

4. Uchovej tě Bůh onoho smutného, nedůstojného stavu, který v řeči odborné nazývá se *erotismus*, nebo-li duch pornografický. Pořád hustším stává se v našem otráveném vzduchu velkoměstském zjev mladých mužů, jichž veškeré myšlení, chtění, mluvení a bavení patří tomu směru, ano prosáknuto jest nejnižší erotikou pohlavní. Coitus, membra sexualia, venus vulgivaga — —

tím vyčerpává se skoro nadobro duševní obsah těch hanebných individuí. Ženu znají jen co předmět svých nízkých chtíčů, lásku jen jako zvířecí pud.

I pouhá jejich společnost jest ušlechtilého muže nehodna.

+

5. Známosti, sebeprzeň, venus vulgivaga... co slovo, to jméno bojiště, na němž zápasiti jest mládeži i akademické o vyšší statky mravnosti, cti, charakteru, životního štěstí.

Jedno nám přinesla moderní doba, co boje ty od věků úporné nesmírně ztížilo, ano do jisté míry beznadějnými učinilo: *moderní zchátralost mravní, veřejnou — praktickou i teoretickou.*

Zákony našeho mravního kodexu jsou stanoveny zpravidla bez zřetele na náboženství, na mravnost, ano vůbec na vyšší statky národa. Bez součinnosti duší čistých a hrdinných tvoří je nesvědomití lékaři, romanopisci, vyděrační nakladatelé, nemravní umělci...

Lékaři znají sice *choroby pohlavní*, ale pro *pozitivní* stránky otázek pohlavních chybí jim velmi zhusta i zkušenost i zájem a porozumění. Zvláště když většina těch, kteří si tu osobují slovo rozhodné, jsou Židé. (Vedle žurnalistiky, otázek sociálních, neznám pole tak židovstvem ovládaného, jako tolik rozhodující o křesťanských rodinách atd. pole otázek pohlavních.) *Ale od kdy počítal život od nemoci?*

+

„Devětadevadesát procent naší beletristické literatury zabývá se výhradně erotikou,“ praví Herbert Stegemann. A jakou erotikou! Hodnou patnáctiletých žabek a lehkomyšlných kvintánů gymnasistů... Jakoby právě naše doba nebyla plna problémů až otřásajících základy lidstva, jakoby život muže bylo jen nasládlé, vrkavé plazení pohlavní před ženou a ne práce přísná, pravému muži nade vše posvátná.

O *organisovaném* loupežném tažení některých nakladatelů, umělců, divadel („prkna, která značí *polosvět*“) proti mravnosti vůbec mlčím.

+

Není se tudíž ani čemu diviti, že i naše sexuální poučná literatura skoro vesměs *spolčuje se více méně otevřeně s nemravností proti čistotě a pohlavní zdržlivosti*.

Sexuálnost *každá* jest, zdálo by se, požadavkem přírody. Svatá. Nutná. K plnému rozvoji osobnosti nezbytná. Zdržlivost pohlavní pak jest „askese,“ vede do nemoci, k zakrnění tělesnému jak duševnímu, jest horší než syfilis a prostituce.

I knihy pro mládež s dobrým úmyslem psané jsou v podstatě své *kompromisem* s vášní, která kompromisů nepřipouští, k níž jen jeden poměr jest možný: boj na život a na smrt.

+

Žijeme nejen silami organismu vlastními, ale i okolím svým, vzduchem, který dýcháme, sluncem, kterým rosteme. Zdravý vzduch tudíž byl vždy podmínkou zdravého organismu, atmosféra otrávená toho organismu zkázou. Zvláště v letech mladých, přístupnějších každému vlivu, dobrému i zlému.

Kroniky moderní společnosti, statistiky našich rodin dosvědčují, kterak všichni trpíme, ano společensky jsme ohroženi rozpoutanou veřejnou mravní bezzásadností. Ale ze všech nejvíce veřejné mravní zkáze propadá *mládež*, a zvláště ta část mládeže, která kulturnímu životu stojí nejbliže: *mládež akademická*. — Jest v jejím vlastním životním zájmu, aby si toho byla vědoma, aby užívala i prostředků a protijedů k záchraně nezbytných.

+

III. ZBRANĚ

1. ZBRANÍ JEN TEN SE CHOPÍ,

kdo si uvědomil, že je boj na život a na smrt nezbytný. Kdo jest osobně přesvědčen, že neběží o boj, ale o vyrazení, že mu nehrozí žádné nebezpečí, nýbrž že radost a rozkoš otvírá mu blaženou náruč, že nikoliv nepřítelem, ale spojencem jest, jehož jej varují: i kdyby celý arsenál zbraní měl po ruce, neužije jich, a i kdyby v nedobytné pevnosti přebýval, sám ji otevře dokořán. *To platí též o bojích pohlavních.*

Jest i mládež akademická, a není jí málo, která ve věcech pohlavních uznává jen stanovisko rozkoše, zábavy, bezuzdnosti, chvilkovosti, odmítání každé zodpovědnosti a povinnosti. Těm marně by bylo mluvit o zbraních čistoty pohlavní: každý takový i slabý pokus vyvolal by jen jejich opovržlivý smích, ne-li jejich zaryté nepřátelství. Již Sokrates je charakterisoval (v Athenských), když vypravuje o lékaři, kterého před soudním dvorem *děti* obžaloval cukrář, že dětem bere lahůdky a předpisuje hořké léky, pálí a řeže, a který pro ten zločin byl odsouzen.

První zbraní v otázkách pohlavních jest, řídké tolik u mladého muže, *přesvědčení o hlubším významu těch problémů; o jejich úzkém spojení s těžkými povinnostmi, které máme k sobě, k své budoucnosti, k svému národu; o vážných nebezpečích, které člověka právě zde ohrožují, spustí-li se cest čestnosti, svědomitosti a vyšší lidskosti.*

+

2. Není tedy boje, není zbraní ani vítězství, kde není hlubokého přesvědčení, kde schází velká, vše uchvacující životní hesla. Leč není rovněž boje *vítězného*, kde by i hesla veliká plnila hruď bojovníků, ale zbraní se užívalo *nedostatečných* (ona krátká kopí Peršanů v bojích s Athenskými), nebo kde boj se vůbec vedl jednostranně a *neprakticky*.

Zbraní příliš krátkou a tudíž v bojích o vyšší čistotu *škodlivou* pokládám všecko, čím mladý akademik stává se pochmurným, v sebe uzavřeným, společensky nevytválaným a vyššího společenského chování neschopným „mnichem“.

Smí a má akademik vyhledávati i *společnost dámskou*, aby nepropadl nudě a nehledal společnosti žen nízkých a kleslých.

Smí se akademik *baviti a tančiti s dámami*, ale nemá z toho činiti povolání životní, nemá to prováděti leč na místech a v okolnostech, které stojí pod sankcí vyšší společenské čestnosti, rodinné známé zachovalosti.

Smí a má býti *galantní*, společensky uhlazený a vytríbený — jak by jinak později uplatnil se ve vyšších kruzích občanských, kam bude náležeti? Ale má toho dbáti, aby mu ty vnější spolky a zábavy byly školou *vnitřní sebekázně*, která daleka jest i od myšlenky nečestné, nedovolené. Aby i v těchto společnostech, i mezi výše postavenými, i s ženami nezapomínal *vážnosti*, již sám sobě jest povinen. Aby při vši skromnosti, uhlazenosti, úslužnosti a líbeznosti společenské zůstal *mužem zásad*, které i v zábavě propůjčují jinochu úchvatnější pozadí,

a které jako nic jiného působí na ženy duchem hlubší, srdcem bohatší.

Má svá těžká nebezpečí a vede obyčejně k pádům tím těžším, chová-li se mladý akademik v otázkách těch naprosto odmítavě, *negativně*. Nikoliv odmítavě, ale *vybíravě* má si tu počínati. *S jasným vědomím svých cílů, a pevnou vůlí od nich se nedati strhnouti*, v tom jest více síly a — více ochrany.

+

3. Charakterisoval jsem právě zbraně krátké v bojích o čistotu pohlavní. Jest se mi ještě zmíniti o zbraních *jednostranných*, a tudíž rovněž nedostatečných v těch zápasech.

Které zbraně jsou jednostranné? *Kterékoliv, i o sobě nejsvětější a nejlepší*, když se na ně takovým způsobem klade důraz, jakoby o sobě již stačily, když se při nich zapomíná na nezbytnou vždycky *souvislost s celým člověkem*, se samým charakterem.

Řekl jsem již nahoře, že pohlaví jest zákon, který nejpronikavěji prostupuje a ovládá člověka podle těla i dle duše. Že radosti tohoto zákona přicházejí na člověka jako nový život, jako jaro, tvoříce takořka nové světlo, nové teplo, nový vzduch, novou krev v žilách, nový tlukot srdce. *Nebezpečí*, které se při odloučení těch radostí od vyššího zákona a povinností skrývá, a které mrazem na mladý rozvoj života doléhá, jest *rovněž tak obecné*, vše zachvacující, jako ty radosti samy, a skrývá se nad to pod těmi „nevinnými“, „krásnými“ rozkošemi.

Tu běží o *počasí* duševní, zachvacující širošířý duše *kraj*, a myslíme, že mu dosti čelíme, když zavřeme *okenice* přibytku svého srdce...

Tu s všepánem *životem* bouří *nepřítel* na vrata duše, a my proti němu vysíláme *žoldnéře cizí, ne naše*, koupené a placené...

Proti životu postavme život.

Proti síle sílu.

Proti stavu stav.

Proti lásce lásku.

Čistota vám neloupí, co z radostí pohlavních jest oprávněného, krásného, trvalého: zachovati vám je chce a učiniti z nich drahocenný poklad pro život.

Toto vyšší *poznání*, tuto *vůli* zvykem *osvědčenou* a utuženou nazývám *charakterem* mladého muže. Něco, co rovněž činí *počasí* duše, co suverenně ovládá hnutí a síly podřízené a vede *k velké, silné, vítězné jednotě*. Já v tomto vyšším charakteru spatřuji nejjistější záruku vítězství v bojích o čistotu pohlavní.

Ovšem právě *na tomto poli, ve věku mladém*, z příčin nasnadě jsoucích charakter muže své plné síly a jasnosti dospívá nejnesnadněji.

+

4. Vyslovil-li jsem jako vrchol pojištění v bojích o čistotu jméno *charakter*, vyslovil jsem tím i všechno ostatní, co po té stránce se tu ještě uvádí.

Vyslovil jsem tím povinnost *zdravého tužení tělesné-*

ho, podle věčně pravdivého pravidla: mens sana in corpore sano.

Vyslovil jsem tím *principielní oddání se vážné, přís-
né práci*. Všecky naše objevy v říši duchů podmíněny
jsou touto velikou a svatou povinností každého celého
muže.

Vyslovil jsem *poměr náš k radosti*. — Aby nebylo
v životě našem rozporu mezi radostí a povinností, ale
aby nejkrásnější naše radosti přebývaly ve stanech čest-
ných převzatých závazků a úkolů. *Aby radost byla nám
láskou a láska obětí*.

Vyslovil jsem především *nutnost silného praktického
života z útry*, na níž jako dům na základech stojí přiro-
zený život člověka vůbec, a čistota pohlavní zvláště. Hlavně
se zřetelem na boje a nebezpečí pohlavní *záviděl
Pestalozzi katolické mládeži, že smí se zpovídati, že
ve zpovědníku svědomitém a zkušeném má vůdce nad
jiné osvědčeného a platného. Má katolická mládež ve
zpovědi (a v přijímání sv. svátostí vůbec) i milost, zde
obzvláště potřebnou, ano i nezbytnou*.

+

5. Ještě mi zbývá slovo o těch, kteří snad propadli ně-
jaké hnusné vášni a nyní rádi by se jí zbavili, avšak ne-
vědí jak.

Jejich zbraně naznačím obrazem.

Když někdo z těžké nemoci, na př. po hlavničce se
zotavuje, *dlouho má náchylnost k recidivě, dlouho cítí*

jen svou bídu, a síl životních nechtí. Dlouho má zápati s pokleslostí a malomyslností duševní. Co takovému ubožákovi poradím? Že nestačí pouze chtít být uzdravenu, ale že třeba i nyní ještě a zvláště nyní věrně užívatí léků předepsaných lékařem. Že zvláště nyní třeba se varovati zpětnosti. Že v prvých týdnech po nemoci slabost bývá největší. Že však každým týdnem vytrvale přestálým bude ustupovati slabost a vraceti se život. Že po málo měsících plná síla životní se přihlásí, a s ní plná radost a jistota vytrvalosti. Že konečně nejhorší nepřítel v té zkoušce je malomyslnost a slabošská zoufalost.

Doslovně totéž platí o přestálých těžkých křistech duševních, o návratu k čistotě po hnusných pádech pohlavních. Ale aby se nezapomnělo na vůdce.

+

NA NEJPYŠNĚJŠÍM,

NIKDY NEPRÍTELEM NEDOBYTĚM HRADU

moravském, na Pernštýně, četl jsem devisi:

aeternus, quia purus,

co čisté, věčné.

Kdo chceš sobě i milovanému národu založiti nedo-
bytný hrad práce požehnané a plodné pro věky, měj
odvahu k čistotě, k čistotě pohlavní.

+

Dr František Xav. Novák

V M Á J I Ž I V O T A

pro

Jednotu katolického duchovenstva arcidiec. olomoucké

vytiskla

Společenská knihtiskárna

v Přerově, Masarykovo 16

+

Obálku navrhl St. Langer

+